خبر

نرخ سود تسهیلات پایین نمی‌آید

■ **ایسنا:** در حالی که بـه گفته رییس خانه صنعت و معـدن قرار اسـت در اعتـراض به بالا بودن نرخ سـود تسهیلات بانکی سوت کارخانه‌های سراسر کشور در روز ۲۵ تیرماه به صدا درآید، رییس کل بانک مرکزی تصریح کرد: در شـرایط فعلی نرخ سود تسهیلات بانکی پایین نمی‌آید و اگر تورم کاهش یابد در این مورد شورای پول و اعتبار تصمیمی خواهد گرفت. محمود بهمنی در مورد کاهش نرخ سـود بانکی عنوان کرد: با توجه به شـرایط فعلی که اعلام می‌کنند نرخ سود تسهیلات بانکی پایین بیاید، نه، این طور نیسـت. اگر تورم را به سـمت پایین دیدید مجددا یک کار کارشناسی می‌کنیم و در شورای پول و اعتبار می‌بریم و بر اسـاس مصوبه شـورای پول و اعتبار تصمیم‌گیری می‌کنیم.

مرغ، ۶ ماهه ۸۰درصد گران شد

■ **مهر:** رییس اتحادیه سراسـری مرغداران گوشـتی کشور با بیان اینکه عرضه هر کیلوگرم گوشت مرغ بیش از ۵۴۰۰ تومـان تخلف اسـت، از افزایش ۸۰درصدی قیمت آن در شـش ماهه گذشـته خبر داد. حسـین مقدم‌نیا دلیل اصلی گران شـدن قیمت مرغ در بازار را کمبود نهاده‌ها عنوان کرد و افزود: الان کنجاله سـویا در بازار کیلویی ۱۶۰۰ تومان اسـت درحالی که قیمت واقعـی آن بین ۵۰۰ الـی ۶۰۰ تومان اسـت. رییس اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی کشور گفت: با توجه به افزایش قیمت نهاده‌ها در بازار قیمت کارشناسـی و منطقی هر کیلوگرم مرغ زنده در مرغداری ۳۷۷۰ تومان و قیمت هر کیلوگرم گوشت مرغ ۵۴۰۰ تومان است و هـر کس بیش از این قیمت مرغ را عرضه کند مرتکب تخلف شده است.

شیر دولتی نرسیده، تمام می‌شود

■ **ایسنا:** رییس اتحادیه فروشندگان لبنیات تهران گفت: قیمت شـیر کیسـه‌ای دولتی ۹۰۰گرمی کم‌چرب ۶۷۵ تومان و پر چرب آن ۷۵۰ تومان اسـت که سـاعت هشت صبح به فاصله اندکی پس از توزیع در مغازه‌ها تمام می‌شود، چون تعداد آن محدود است و متقاضی زیاد. حسین صالحی با بیـان اینکه قیمت لبنیات در چنـد وقت اخیر کاهش نداشـته است، در پاسخ به این سوال که دلیل فاسد شدن برخی شیرهای خمره‌ای شکل با وجودی که فقط چند روز از تاریخ تولیدشان گذشته و مدتی نیز به تاریخ انقضای آنها باقی مانده است، چیست؟ گفت: این شیرها بهتر است به‌روز مصرف شـوند، چون بعضا در بیـرون از یخچال نگهداری می‌شوند و موجب خراب شدن آنها می‌شود.

نگاهی به بخشنامه بانک مرکزی برای چک های برگشتی

حرکت با چشمان بسته

شـرق: کمی بیش از یک ماه از ابلاغ بخشـنامه بانک مرکزی در خصوص محرومیت دارندگان چک‌های برگشتی از تمامی خدمات بانکی به بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری دارای مجوز می‌گذرد با ایـن حال هنوز هـم اعتراضات به این بخشـنامه ادامـه دارد. تولیدکنندگان در صف اول معترضان قرار دارند. آنان معتقدند، این بخشنامه به شدت نقدینگی واحدهای تولیدی و بنگاه‌های اقتصادی را با بحران مواجه می‌کند. این اتفاق از آن منظر بیشتر مورد توجه است که ایران در عرصه بین‌الملل با شرایط ناعادلانه روبه‌رو است و حالا با این بخشنامه خودمان با دست خود تحریم داخلی را آغاز می‌کنیم که فشار مضاعفی را بر فعالان اقتصادی وارد می‌کند. البته بانک مرکزی زمانی اقدام به صدور این بخشـنامه کرد که براساس آخرین آمار از هر صد چک حدود ۱۴برگ برگشت داده می‌شود. در فروردین سال‌جاری ۲/۹هزار برگ چک به مبلغ ۴۱۴/۸هزارمیلیارد ریال مبادله شد که در مقایسه با فروردین سال ۹۰ به ترتیب ۵/۶ و ۱۳/۶درصد رشد داشته‌اند. در این مدت تعداد چک‌های برگشتی نیـز ۳۹۱هزار برگ به مبلغ ۲۳/۱هزارمیلیارد ریال ذکر شـده که نسـبت به ماه مشابه سال گذشـته به ترتیب ۱۶/۷ و ۷۰/۱درصد رشـد داشـته‌اند. همین روند صعودی چک‌های برگشتی بود که بانک مرکزی را بر آن داشت تا طی بخشنامه‌ای دارندگان چک‌های برگشتی را به مدت هفت سال از تمامی خدمات بانکی محروم کند. در مقابل کارشناسان و فعالان بازرگانی با وارد دانستن نگرانی بانک مرکزی در کنترل چک‌های برگشتی این راهکار را موثر نمی‌دانند و حتی آن را ناعادلانه می‌دانند. برخی از فعالان اتاق‌های بازرگانی در گفت‌وگو با شـرق در وهله اول توجه بانک مرکزی را به تبعات منفـی این اقدام جلب می‌کنند و در وهله دوم از راهکارهای خود می‌گویند.

تعداد و مبلغ اسناد مبادله‌شده و برگشت داده‌شده در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران

(تعداد به هزار برگ- مبلغ به میلیاردریال) (منبع: بانک مرکزی)

دوره	اسناد مبادله‌شده		اسناد برگشت داده‌شده		برگشتی به مبادله شده (درصد)	
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
فروردین ۱۳۹۰	۲۷۰۰	۳۶۵۰۰۵	۳۳۵	۱۳۵۵۲	۱۲/۴	۳/۷
اردیبهشت ۱۳۹۰	۴۱۳۳	۵۶۷۸۸۷	۵۰۵	۲۶۴۵۹	۱۲/۲	۴/۷
خرداد ۱۳۹۰	۴۲۹۶	۶۰۵۸۱۷	۵۱۹	۲۷۷۹۹	۱۲/۱	۴/۶
تیر ۱۳۹۰	۴۲۶۸	۶۳۸۴۹۲	۵۱۸	۲۵۸۵۱	۱۲/۱	۴/۰
مرداد ۱۳۹۰	۴۳۵۰	۵۸۵۷۳۰	۵۵۸	۳۱۱۴۳	۱۲/۸	۵/۳
شهریور ۱۳۹۰	۴۴۵۴	۵۹۹۴۰۱	۵۴۷	۳۱۴۲۰	۱۲/۳	۵/۲
مهر ۱۳۹۰	۴۱۶۷	۵۷۴۲۶۱	۴۹۱	۲۸۱۰۰	۱۱/۸	۴/۹
آبان ۱۳۹۰	۴۴۲۵	۵۹۹۲۸۷	۶۰۶	۳۴۶۷۴	۱۳/۷	۵/۸
آذر ۱۳۹۰	۴۲۸۳	۶۱۳۲۳۹	۵۴۲	۳۲۷۱۶	۱۲/۷	۵/۳
دی ۱۳۹۰	۴۳۶۵	۶۴۷۳۶۹	۵۵۱	۳۱۲۰۵	۱۲/۶	۴/۸
بهمن ۱۳۹۰	۴۵۸۸	۷۰۴۵۷۵	۵۸۸	۳۱۵۶۶	۱۲/۸	۴/۵
اسفند ۱۳۹۰	۵۳۴۰	۸۶۵۹۹۸	۶۱۵	۴۱۵۸۲	۱۱/۵	۴/۸
فروردین ۱۳۹۱	۲۸۵۲	۴۱۴۷۷۳	۳۹۱	۲۳۰۶۴	۱۳/۷	۵/۶

برای متخلفان دسته چک جدید صادر نکنید

هوشنگ فاخر
نایب‌رییس اتاق تبریز

چک مدت‌هاسـت که به ابزار پرداخت در آینده تبدیل شده است. این موضوع را هم صادرکننده و هم گیرنده چک می‌داند. آنها می‌دانند که در زمان تحویل چک در حسـاب پولی وجود ندارد و صادرکننده امیدوار اسـت که در آینده و تا پیش از سررسـید چک، حسـاب خود را پر کند. اما در اقتصـاد اتفاقاتی می‌افتد که قابل پیش‌بینی نیسـت. مثلا ممکن است پیش از زمان سررسید چک، قوانین و مقررات در حوزه اقتصاد تغییر کنند یا اینکه امکان دارد ابعاد تحریم گسترده‌تر شود. تمامی اینها بر فضای اقتصاد ایران تاثیرگذار است و به طور حتم فعالیت‌های واحدها و بنگاه‌های اقتصادی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. در چنین شرایطی ممکن است فعالان اقتصادی نتوانند به تعهدات مالی خود عمل کنند و به همین دلیل هم چک‌هایشان برگشت می‌خورد. حالا هم که بانک مرکزی تصمیم گرفته دارندگان چک‌های برگشتی را از تمام خدمات بانکی محروم کند تا به زعم خود مانع افزایش تعداد این چک‌ها شود. در حالی که به نظر می‌رسد بهترین راهکار در این زمینه اصلاح قانون چک باشد و از این ابزار به عنوان ابزار پرداخت در طولانی‌مدت استفاده نشود. بانک‌ها نباید برای آن دسـته از افرادی که چک برگشتی دارند و تا زمانی که آن را رفع سوءاثر نکرده‌اند، دسته چک جدید صادر کنند نه اینکه ایـن گروه از افراد را از تمامی خدمات بانکی از جمله دریافت تسهیلات محروم کنند. بانک‌ها می‌توانند برای مشـتریان جدید دسـته‌چک ۱۰برگی صادر کنند و پـس از دریافت گزارش‌های مثبت از پاس شـدن چک‌ها، تعداد برگ‌های دسـته‌چک آنها را به ۲۵ و ۵۰برگ افزایش دهند. در واقع اشـخاص با تغییر کاربرد چک آن را به ابزار پرداخت در آینده تبدیل و این ابزار را جایگزین ابزارهای دیگر پرداخت مانند سـفته و برات کرده‌اند و حالا بانک مرکزی می‌خواهد آنها را به واسطه داشتن چک برگشتی تنبیه کند؛ تنبیه‌هایی که مطابقتی با جرم یا خلاف صورت گرفته ندارند. در صورتی که بانـک مرکزی این راهکار را در پیش بگیرد، تعداد چک‌های برگشـتی کاهش نخواهد یافت زیرا افرادی که به دلیل رکود، نتوانسـته‌اند به تعهدات مالی خود عمل کنند، با محرومیت از دریافت تسهیلات با بحران نقدینگی بیشتری مواجه شده و وضع به مراتب بدتر از قبل می‌شود. بنابراین تصمیم اخیر با هیچ منطقی سـازگار نیست مگر اینکه بخواهیم توپ را در زمین دیگری بیندازیم. در فهرست چک‌های برگشتی دو گروه افراد را می‌توان یافت. آنانی که به دلیل شرایط نامطلوب اقتصادی، نتوانسته‌اند چک‌های خود را پاس کنند و دیگر افرادی که همواره به دنبال سوءاستفاده و فریبکاری بوده‌اند. تکلیف دسته اول روشن است و با اجرای بخشنامه بانک مرکزی، ناتوان‌تر از قبل شده و شاید از چرخه اقتصاد خارج شوند. دسته دوم اما با به‌کارگیری ترفندهایی دوباره خواهند توانست دسته‌چک بگیرند و چک‌هایشان نیز مانند قبل برگشت خواهد خورد و این چرخه همچنان ادامه خواهد داشت.

چک را ابزار پرداخت به روز کنید

جمشید عدالتیان
عضو اتاق بازرگانی ایران

براساس قانون، چک وسیله پرداخت به‌هنگام و به‌روز است و به همین دلیل بانک‌ها باید چک را بدون توجه به تاریخ روی آن نقد کنند در حالی که آنها با توجه به تاریخ قیدشده بر چک اسـت که اقدام به نقد آن می‌کنند و در صورتی که زمان چک نرسیده باشد از نقدکردن آن سر باز می‌زنند.

تمامـی ایـن بی‌توجهی‌ها بـه کارکرد و قانـون چک، در جای‌جـای مملکـت دیـده می‌شـود. حتی جالب اسـت که نهادهای دولتی و وزارتخانه‌ها مانند سازمان امور مالیاتی از افراد می‌خواهند که بابت دیون‌شان به دولت چک مدت‌دار ارایه کنند. سوال اساسی این است که چرا دولت و حتی بانک‌ها بدون توجه بـه قانون، افراد را ملزم به صـدور چک‌های مدت‌دار می‌کنند؟ مدت‌هاسـت که صدور چک مدت‌دار تبدیل به عرف شده؛ آن هم عرفی که بسیار قوی‌تر از قانون در بازار عمل می‌کند و حتی مردم گمان می‌کنند که این رویه قانون است. از طرفی در شبکه بانکی، سیستم اعتباری وجود ندارد. در صورتی که این سیستم وجود داشت دیگر نیازی به صدور چک مدت‌دار نبود و اگر هم چکی صادر می‌شد به دلیل تضمین بانک برگشت داده نمی‌شد.

در سایر کشورها بانک‌ها با توجه به اعتبار افراد، پرداخت‌های او را تضمیـن می‌کنند، اما در ایـران بانک‌ها چنین کارکردی ندارند. متاسـفانه در کشـور ما پرداخت‌ها منظم اما دریافت‌ها نامنظم است. یعنی کافی است که یک چک، برگشت بخورد تا سایر چک‌های وابسته به آن نیز در جرگه برگشتی‌ها قرار بگیرند.

در اغلـب کشـورها، بانک‌ها پرداخت‌های فرد را براسـاس فرمولی که دارند، مثلا تا ۱۲ برابر دستمزد ماهانه آنان تضمین می‌کنند. این روش، تعهدات مالی فـرد را به نظم درمی‌آورد و بـه تبع آن تعهدات مالی و پرداخت‌های سـایر افراد نیز منظم می‌شود.

بنابراین بانک مرکزی لازم اسـت، چک را به کارکرد اصلی خود که همان به روز بودن اسـت، بازگرداند. با حل این معضل دیگر نیازی به صدور بخشنامه‌هایی از این دست نیست. حتی بانک مرکزی می‌تواند سیسـتم‌های اعتباری را در ایران رونق دهد.

در شرایط فعلی، در صورتی که بانک مرکزی این بخشنامه را اجرا کند، گردش پول در کشـور مختل می‌شـود. واحدهای تولیدی در پرداخت‌های خود شـدیدا دچار مشـکل می‌شوند چون پولی برای ایفای تعهدات خود ندارند. هر شـرکت و بنگاه اقتصادی از طریق چک، سیستم اعتباری خود را تعریف می‌کند. بـا اقدام اخیر بانک مرکزی آن واحد تولیدی عملا از سیسـتم گردش پول خارج شده و با بحران نقدینگی مواجه خواهد شد.

بانک مرکزی حتی برای رفع سـوءاثر از چک‌ها نیز درست عمل نمی‌کند. برخی اوقات، دیده شده زمانی که لاشه چک‌های برگشتی به بانک صادرکننده تحویل داده می‌شود، رفع سوءاثر از آن توسط بانک مرکزی سال‌ها طول می‌کشد.

از اینها که بگذریم، این بخشنامه برخلاف تصور مسوولان تعداد چک‌های برگشتی را کاهش نمی‌دهد بلکه در وهله اول موجب افزایش شدید آنها هم می‌شود.

بانک مرکزی همه را با یک چوب نراند

ابراهیم جمیلی
عضو اتاق بازرگانی ایران

تقریبا سه سال پیش بود که مظاهری، رییس‌کل پیشین بانـک مرکزی با صداقت کامل در جمع فعـالان اتاق بازرگانی حاضر شد و گفت که خزانه بانک مرکزی را سه قفله کرده است. آن روز ایـن گفته را ارج ننهادیم و مشـکلات بانک‌ها را قبول نکردیـم. در صورتی که این گفته را می‌پذیرفتیم چاره‌ای برای حل آن هم می‌اندیشـیدیم. اگرچه اظهارنظرهایی از این دست تلخ هسـتند و فاقد خبرهای خوش، اما دست‌کم تکلیف تولید و صنعت و حتی فعالان این بخش را مشخص می‌کند. در سه ماه گذشـته هر مسوولی که توانست وعده داد. رییس‌کل بانک مرکزی، وزرای اقتصاد و صنعت هر یک طی مصاحبه‌هایی گفتند مشکلات واحدهای تولیدی را حل می‌کنیم. در حالی که خبری از حل مشـکلات نشده است. آخرین نمونه آن، بخشنامه بانک مرکزی است که بهمنی خبر از اجرای قریب‌الوقوع آن در شبکه بانکی می‌دهد. حالا او طی این بخشنامه به راحتی از محرومیت دارندگان چک‌های برگشتی از تمامی خدمات بانکی می‌گوید که نه‌تنها موجب تعطیلی واحدهای تولیدی می‌شود بلکه به بیکاری و تورم بیشـتر نیز دامن می‌زنـد. زمانی که صاحبان بنگاه‌های اقتصادی به دلیل نبود نقدینگی نتوانند مواد اولیه خود را تامین کنند از چرخه اقتصاد حذف می‌شوند. دولت هم که در سال‌های اخیر ابایی از واردات نداشته بر حجم واردات خود می‌افزاید و در نبود تولید داخل، محصولات و کالاهای سـایر کشورها را روانه بازار می‌کند. آن دسـته از واحدهای تولیدی نیز که دستی در صادرات داشـتند، در صورت کمبود نقدینگی، قادر به صادرات نخواهند بود و به راحتی بازار صادراتی خود را به دست سایرین می‌سپارند. این بخشنامه صراحتا از تنبیه بخش خصوصی خبر می‌دهد در حالی که دولت مدت‌هاست به تعهدات مالی خود در قبـال این بخش عمل نمی‌کند. مطالبات پیمانکاران به‌ویژه در بخش برق، جوایز صادراتی از جمله تعهداتی هستند که دولت خـود را مکلف به پرداخت آنها نمی‌داند. آیا عدم ایفای تعهدات مالی دولت به منزله برگشت چک نیست؟ آیا تاکنون دولت به واسطه عدم تعهد به پرداخت بدهی‌های‌شان تنبیه شده است؟ چرا حالا همه کمر به تنبیه بخش خصوصی بسـته‌اند، بخش خصوصی‌ای که در شـرایط بحرانی فشار تحریمی قرار دارد. به جای اینکـه دولت و بانک‌مرکزی فعالان اقتصـادی را در حل مشکلات کمک کنند، فشـارهای وارده بر این بخش را شدت می‌بخشـند. در هر حال بهترین اقـدام برای کاهش چک‌های برگشـتی محرومیت از خدمات بانکی نیست. بانک مرکزی در قـدم اول باید قانون چک را بازنگری کند.در گام دوم باید علت اصلی برگشت چک‌ها را بیابد و برای حل آن اقدام کند، نه اینکه همه را با یک چوب براند.

گذر

آیا صاحبان چک‌های برگشتی واقعا حذف می‌شوند؟

مسعود دانشمند
رییس اتاق ایران و امارات

■ بانک، موسسـه‌ای است که با مشتریانش زنده است و نباید به دلیل داشتن چک برگشتی آنها را از خود براند زیرا شرایط اقتصادی نامطلوب و رکود باعث شـده که تعداد چک‌های برگشتی افزایش یابد. با ایـن حال گویا بانک مرکزی بر اجرای این بخشنامه مصر است و در صورت عدم صدور دسته چک برای افراد نه تنها تعداد چک‌های برگشـتی کاهش نمی‌یابد بلکه افراد را به سـوی راهکارهای دیگری سوق می‌دهد تا دسته چک مورد نیاز خود را بالاخره از شبکه بانکی دریافت کنند.

با این ترفند اشخاص ثالثی چون افراد خانواده و نزدیکان وارد صحنه شده و نیاز فرد به دسته چک را رفع می‌کنند. حتی ممکن است حساب جاری و دسـته چک به نام یک فـرد و امضای آن با فرد دیگری باشد که چک‌هایش برگشته خورده و بانک نیز با استناد به این بخشنامه از صدور دسته چک برای او خودداری می‌کند.

در شـرکت‌ها نیز ممکن اسـت دسته چک به نام سـایر اعضای هیات‌مدیره صادر شـود. به نظر می‌رسـد شرکت‌ها و افراد واسط نیز که هم‌اکنون تعداد آنها زیاد نیست، وارد معرکه شوند و به دلیل داشـتن رابطه با شـعب بانک‌ها اقدام به دریافت دسـته چک برای افراد محـروم از این ابزار کنند. حتی در چنین شرایطی افراد و شرکت‌هایی بیش از قبل فعال خواهند شد که آنها نیز به دلیل داشتن روابط خاص با برخی از روسـای شعب می‌توانند تسهیلات مورد نیاز محروم‌شدگان از تسهیلات را دریافت کنند؛ نظیر آنچه که چند سال پیش اتفاق افتـاد و اخبار آن همه را تـکان داد. اتاق بازرگانی ۱۰ سال پیش در صدور کارت بازرگانی محدودیت ایجاد کـرد و همین هم باعث شـد که فردی به نام پیرزنی ۷۰سـاله در دوردست‌ترین نقاط ایران کارت بازرگانـی دریافت کرده و از این طریق کالا وارد کشور کند. این اتفاق زمانی رسانه‌ای شد که وزارت اطلاعات اسناد آن را به دست آورد و به این نکته پی برد که این پیـرزن ۱۴میلیارد تومان به گمرک بدهکار است که به علت تهیدستی او وصول مطالبات امکان‌پذیر نبود.

حالا بعید نیسـت که این شـیوه‌های کهنه با به‌کارگیری در نظام بانکی جانی دوباره گیرند و گره از کار محرومان باز کنند. بنابراین به نظر نمی‌رسد که بانک مرکزی به این راحتی‌ها و با محروم کردن افراد از دریافت دسـته چک و تسـهیلات بتواند چک‌های برگشتی را ساماندهی کند.

پیشـنهاد مشـخص من این اسـت که بانک مرکزی به جـای به‌کارگیـری تصمیماتی از این دست که نه تنها موجب کاهش چک‌های برگشتی نمی‌شـود، تاریـخ را از روی برگ‌های چک حذف کند. در قانون، چک سـند پرداخت نقدی و به‌روز اسـت بنابراین نیازی به درج زمان بر آن نیسـت. درج زمان روی برگ‌های چک کارکرد آن را تغییر داده و این سند را به ابزاری برای پرداخت مدت‌دار تبدیل کرده است در حالی که اسنادی مانند سفته و بـرات ابزارهای پرداخت طولانی‌مدت و وعده‌دار هستند. در ضمن بانک مرکزی نباید افراد را از نظام بانکی اخراج کند بلکه باید با اتخاذ راهکارهایی آنها را به سوی انضباط بیشتر سوق دهد. مثلا بانک‌ها می‌توانند به جای دسته چک ۵۰ برگی ۱۰ برگی آن را در اختیـار افراد قـرار دهند یا اینکه پس از نقد شدن هشت‌برگ از ۱۰ برگ دسته‌چک، آنگاه به صدور دسته‌چک جدید اقدام کنند. حتی بانک مرکـزی می‌تواند قوانینی اتخاذ کند که فرد ملزم شـود به صورت مرتب صدور چک‌ها را به بانک‌ها اعلام کند. در پایان باید گفت بانک مرکزی با این راهـکار که در پیش گرفته بـه هیچ عنوان موفق نخواهد بود.